

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МЕДИЧНИЙ ІНСТИТУТ

**В. Д. Шищук, А. М. Терехов, Б. І. Щербак,
Л. В. Томин, А. В. Шищук, В. М. Заліщук**

**ПЕРЕЛОМИ КІСТОК НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ:
КЛАСИФІКАЦІЯ, КЛІНІКА, ДІАГНОСТИКА,
ЛІКУВАННЯ, РЕАБІЛІТАЦІЯ**

Навчальний посібник

Суми
ТОВ «ВПІ «Фабрика друку»
2015

УДК 617.57(075.8)

ББК 54.578.6417.3

Ш 65

*Рекомендовано до друку Вченою радою медичного інституту
Сумського державного університету
(протокол № 2 від 28 вересня 2015 р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Істомін А. Г. – Лауреат державної премії, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри фізичної реабілітації та спортивної медицини Харківського національного медичного університету;

Потапов О. О. – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри нейрохірургії та неврології медичного інституту Сумського державного університету.

Шищук В. Д.

Ш 65 **Переломи кісток нижньої кінцівки: клініка, діагностика, лікування, реабілітація** : навчальний посібник / В. Д. Шищук, А. М. Терехов, Б. І. Щербак, Л. В. Томин, А. В. Шищук, В. М. Заліщук. – Суми : ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2015. – 152 с.

У навчальному посібнику розглянуто різні класифікації переломів кісток нижньої кінцівки. Описані клініка, діагностика та методи лікування переломів кісток нижніх кінцівок. Розглянуто основні принципи реабілітації пацієнтів з даними видами пошкоджень.

Навчальний посібник розрахований на студентів медичних інститутів, лікарів-травматологів, лікарів-хірургів, лікарів-інтернів, лікарів-анестезіологів.

УДК 617.57(075.8)

ББК 54.578.64173

ISBN 978-966-97423-3-9

© Шищук В. Д., Терехов А. М., Щербак Б. І.,
Томин Л. В., Шищук А. В., Заліщук В. М., 2015
© ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2015

ПЕРЕДМОВА

Щорічно в середньому внаслідок механічної травми в Україні гине понад 17 тисяч осіб, із них 70% – це особи працездатного віку, які створюють ВВП країни. За підрахунками Українського НДІ економіки така кількість постраждалих призводить до втрат 42,7 млрд. гривень щорічно, а за американською методикою розрахунку це складає 3,5-5% ВВП України.

За даними ВООЗ смертність від травм посідає 3-є місце після серцево-судинних та онкологічних захворювань і має тенденцію до зростання. Смертність при поєднаній травмі кінцівок залежно від тяжкості й кількості ушкоджень досягає 30-35% і займає перше місце серед причин смерті осіб до 40 років.

Пошкодження нижньої кінцівки є одним із найбільш тяжких пошкоджень опорно-рухової системи, що обумовлено їх анатомічними та функціонально-біомеханічними особливостями.

Переломи кісток нижньої кінцівки трапляються у 2 рази частіше, ніж переломи верхніх кінцівок, а при поєднаних травмах вони складають від 62 до 90% від усіх переломів. Також різко збільшується і відсоток ускладнень травматичної хвороби: при травмах однієї ділянки – до 40,6%, чотирьох і більше ділянок – до 79%.

Травми нижніх кінцівок є однією з основних причин тимчасової непрацездатності, а в деяких випадках – й інвалідності постраждалих.

Тому знання лікарями механізмів виникнення травми нижньої кінцівки, їх клінічних проявів, вміння оцінити дані клініко-рентгенологічного обстеження мають важливе значення для адекватного й якісного лікування та подальшої реабілітації пацієнтів.

РОЗДІЛ 1

КЛАСИФІКАЦІЇ ПЕРЕЛОМІВ КІСТОК НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ

КЛАСИФІКАЦІЯ ПЕРЕЛОМІВ СТЕГНОВОЇ КІСТКИ

По локалізації переломи стегнової кістки діляться:

Переломи проксимального відділу:

1. Переломи голівки стегнової кістки.
2. Переломи шийки стегнової кістки.
3. Міжвертлюгові й черезвертлюгові переломи стегнової кістки.
4. Ізольований перелом малого вертлюга.
5. Ізольований перелом великого вертлюга.

У свою чергу переломи проксимального відділу (епіфіза) стегнової кістки діляться на 2 основні групи:

I. Медіальні переломи:

- переломи голівки;
- субкапітальні;
- трансцервікальні;
- базальні.

II. Латеральні або вертлюгові переломи:

- міжвертлюгові;
- черезвертлюгові;
- ізольовані переломи великого та малого вертлюгів.

Переломи діяфіза стегнової кістки:

1. Підвертлюгові.
2. Переломи верхньої, середньої, нижньої третини діяфізу.

Переломи дистального кінця стегнової кістки:

1. Надвиросткові.
2. Переломи виростків стегнової кістки.

Пошкодження колінного суглоба:

1. Переломи надколінка.
2. Пошкодження менісків.
3. Розрив внутрішньої бокової зв'язки.
4. Розрив зовнішньої бокової зв'язки.
5. Пошкодження хрестоподібних зв'язок.

Переломи надколінка:

1. Закриті.
2. Відкриті.

Залежно від локалізації переломи надколінка підрозділяються на:

- 1) поздовжні;
- 2) поперечні;
- 3) осколкові;
- 4) крайові.

Переломи кісток гомілки:

1. Діафізарні переломи гомілки.
2. Переломи кісточок.
3. Переломи кісток ступні.
4. Переломи таранної кістки.
5. Переломи п'яtkової кістки.
6. Переломи кісток передплюсни.
7. Переломи плесневих кісток.
8. Переломи фаланг пальців стопи.

КЛАСИФІКАЦІЯ (АО)

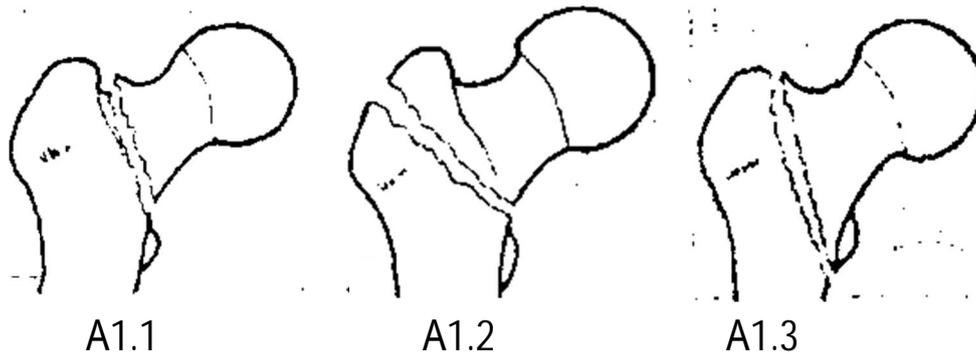
ПЕРЕЛОМИ ПРОКСИМАЛЬНОГО ЕПІМЕТАФІЗУ СТЕГНОВОЇ КІСТКИ

31-**A1** – позасуглобовий перелом вертлюгової зони, черезвертлюговий простий:

A1.1 – по міжвертлюговій лінії.

A1.2 – через великий вертлюг.

A1.3 – нижче малого вертлюга.

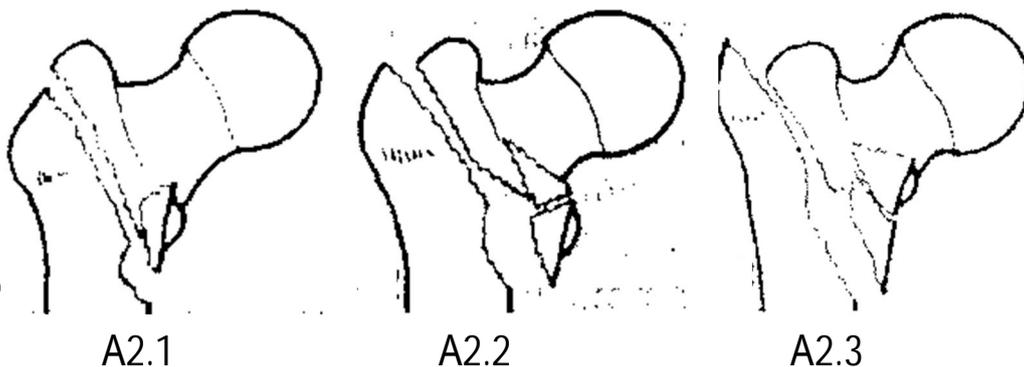

31-**A2** – Позасуглобовий перелом вертлюгової зони, черезвертлюговий уламковий:

A2.1 – з одним проміжним фрагментом.

A2.2 – з кількома проміжними фрагментами.

A2.3 – розклинюється більш ніж на 1 см нижче малого вертлюга.

31-**A3** – Позасуглобовий перелом вертлюгової зони, міжвертлюговий:

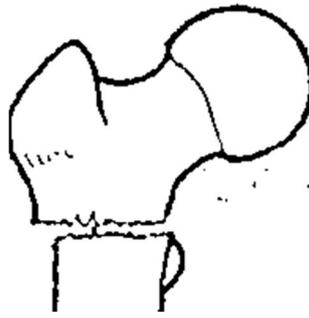
A3.1 – простий, косий.

A3.2 – простий поперечний.

A3.3 – уламковий.

A3.1

A3.2

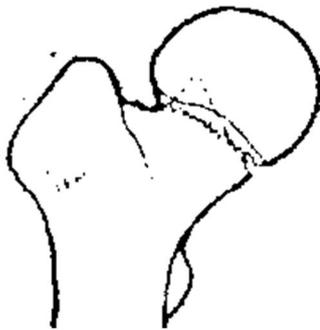
A3.3

31-**B1** – субкапітальний абдукційний:

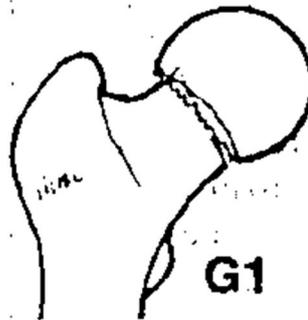
V1.1 – з вираженим вальгусним зміщенням більше 15° .

V1.2 – з легким вальгусом менше 15° .

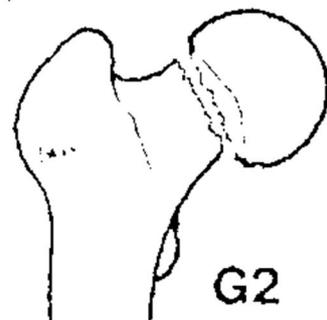
V1.3 – без вколочування.

V1.1

V1.2

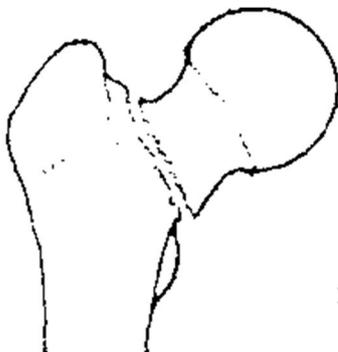
V1.3

31-**B2** – трансцервікальні аддукційні переломи:

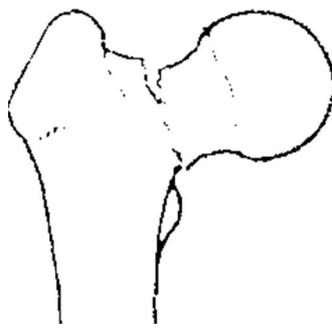
V2.1 – біля основи шийки (базіцервікальний перелом).

V2.2 – по середині шийки (черезшийковий).

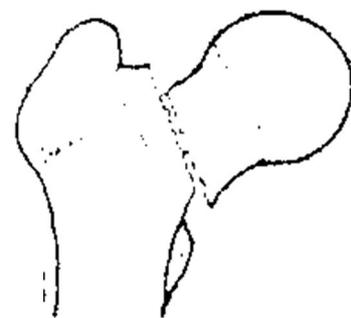
V2.3 – черезшийковий, зі зміщенням.

V2.1

V2.2

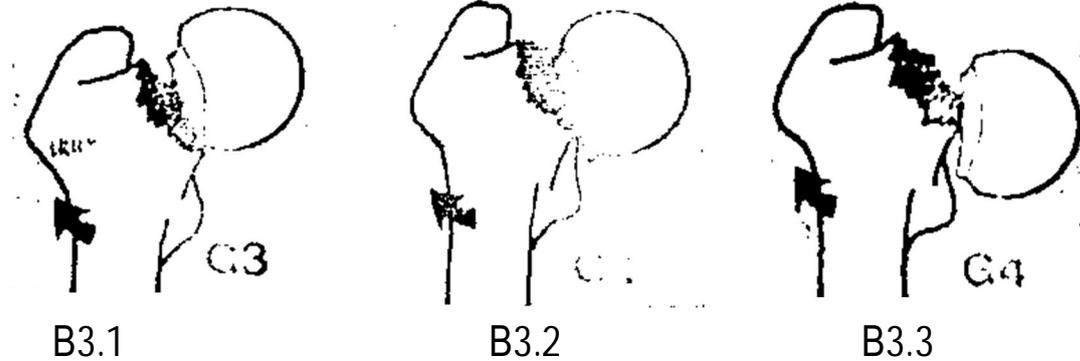
V2.3

31-В3 – субкапітальний перелом зі зміщенням:

В3.1 – легкий варус та зовнішня ротація.

В3.2 – помірне зміщення по довжині та зовнішня ротація.

В3.3 – з вираженим зміщенням.

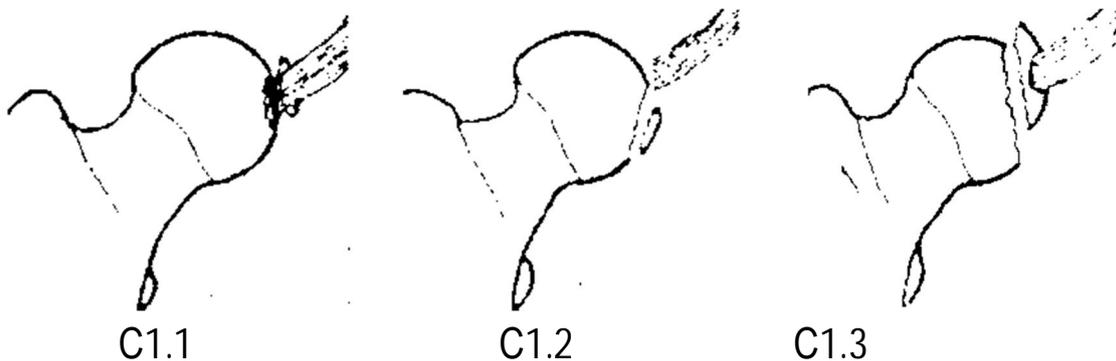

31-С1 – перелом голівки стегнової кістки, розколювання:

С1.1 – відрив у місці прикріплення круглої зв'язки голівки.

С1.2 – з розривом круглої зв'язки.

С1.3 – великий фрагмент.

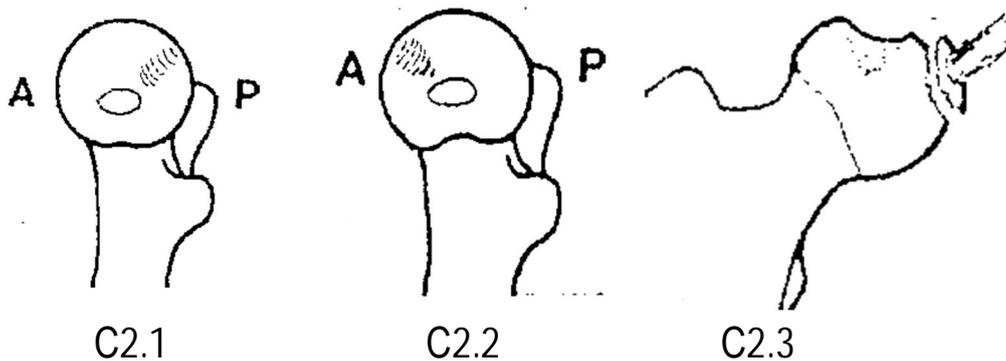

31-С2 – перелом голівки стегнової кістки, вдавлений:

С2.1 – задньо-верхньої частини голівки.

С2.2 – передньо-верхньої частини голівки.

С2.3 – розколювання із вдавленням.

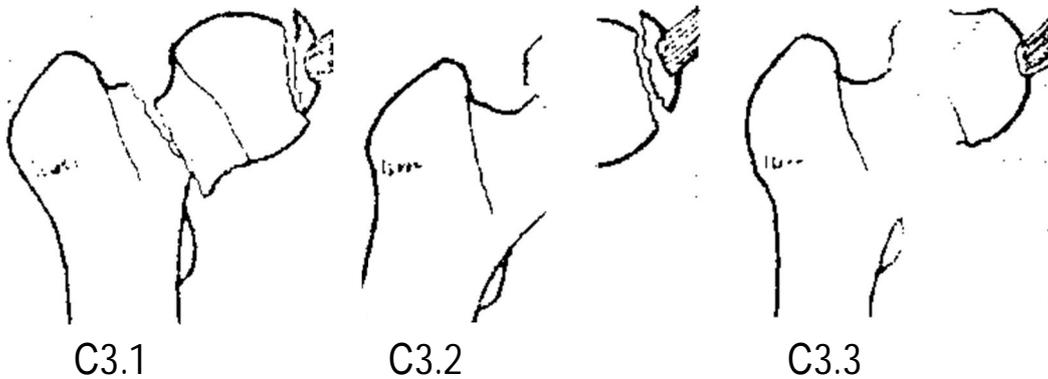

31-С3 – перелом голівки стегнової кістки з переломом шийки:

С3.1 – розколювання та через шийковий перелом.

С3.2 – розколювання та субкапітальний перелом.

С3.3 – вдавнений перелом голівки стегнової кістки з переломом шийки.

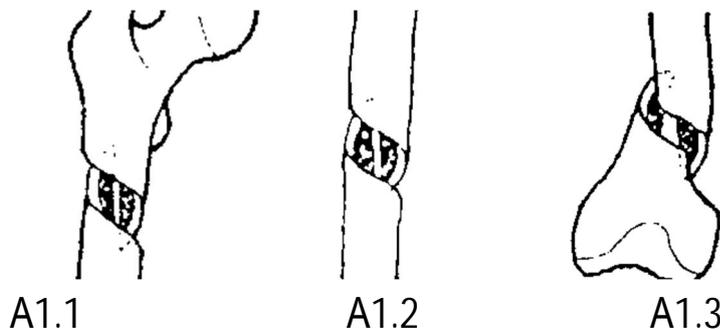

ПЕРЕЛОМИ ДІАФІЗУ СТЕГНОВОЇ КІСТКИ

A1.1. Простий перелом діафізу стегнової кістки, спіральний: підвертлюговий відділ.

A1.2. Простий перелом діафізу стегнової кістки, спіральний: середній відділ.

A1.3 Простий перелом діафізу стегнової кістки, спіральний: дистальний відділ.

A2.1. Простий перелом діафізу стегнової кістки, косий ($\geq 30^\circ$): підвертлюговий відділ.

A2.2. Простий перелом діафізу стегнової кістки, косий ($\geq 30^\circ$): середній відділ.

A2.3. Простий перелом діафізу стегнової кістки, косий ($< 30^\circ$): дистальний відділ.

A2.1

A2.2

A2.3

A3.1. Простий перелом діафізу стегнової кістки, поперечний ($<30^\circ$): підвертлюговий відділ.

A3.2. Простий перелом діафізу стегнової кістки, поперечний($<30^\circ$): середній відділ.

A3.3. Простий перелом діафізу стегнової кістки, поперечний($<30^\circ$): дистальний відділ.

A3.1

A3.2

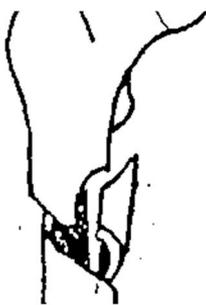

A3.3

B1.1. Клиновидний перелом діафізу стегнової кістки, спіральний клин: підвертлюговий відділ.

B1.2. Клиновидний перелом діафізу стегнової кістки, спіральний клин: середній відділ.

B1.3. Клиновидний перелом діафізу стегнової кістки, спіральний клин: дистальний відділ.

B1.1

B1.2

B1.3

B2.1. Клиновидний перелом діяфізу стегнової кістки, клин від згинання: підвертлюговий відділ.

B2.2. Клиновидний перелом діяфізу стегнової кістки, клин від згинання: середній відділ.

B2.3. Клиновидний перелом діяфізу стегнової кістки, клин від згинання: дистальний відділ.

B2.1

B2.2

B2.3

B3.1. Клиновидний перелом діяфізу стегнової кістки, фрагментований клин: підвертлюговий відділ.

B3.2. Клиновидний перелом діяфізу стегнової кістки, фрагментований клин: середній відділ.

B3.3. Клиновидний перелом діяфізу стегнової кістки, фрагментований клин: дистальний відділ.

B3.1

B3.2

B3.3

C1.1. Складний перелом діяфізу стегнової кістки, спіральний: з двома проміжними фрагментами.

C1.2. Складний перелом діяфізу стегнової кістки, спіральний: з трьома проміжними фрагментами.

C1.3. Складний перелом діяфізу стегнової кістки, спіральний: більш ніж три проміжних фрагменти.

C1.1

C1.2

C1.3

C2.1. Складний перелом діяфізу стегнової кістки, сегментарний: із одним проміжним фрагментом.

C2.2. Складний перелом діяфізу стегнової кістки, сегментарний: із одним проміжним фрагментом та додатковим клиновидним фрагментом.

C2.3. Складний перелом діяфізу стегнової кістки, сегментарний: із двома проміжними сегментарними фрагментами.

C2.1

C2.2

C2.3

C3.1. Складний перелом діяфізу стегнової кістки, іррегулярний: із двома чи трьома проміжними фрагментами.

C3.2. Складний перелом діяфізу стегнової кістки, іррегулярний: із роздробленням на обмеженій ділянці (<5 см).

C3.3. Складний перелом діяфізу стегнової кістки, іррегулярний: із поширеним роздробленням (>5 см).

C3.1

C3.2

C3.3

ПЕРЕЛОМИ ДИСТАЛЬНОГО ВІДДІЛУ СТЕГНОВОЇ КІСТКИ

A1.1. Навколосуглобовий перелом, простий: відрив апофіза.

A1.2. Навколосуглобовий перелом, простий: метафізарний косий або спіральний.

A1.3. Навколосуглобовий перелом, простий: метафізарний поперечний.

A1.1

A1.2

A1.3

A2.1. Навколосуглобовий перелом, метафізарний клин: інтактний.

A2.2. Навколосуглобовий перелом, метафізарний клин: фрагментований, латеральний.

A2.3. Навколосуглобовий перелом, метафізарний клин: фрагментований, медіальний.

A2.1

A2.2

A2.3

A3.1. Навколосуглобовий перелом, складний: із розколотим проміжним фрагментом.

A3.2. Навколосуглобовий перелом, складний: обмежений зоною метафіза.

A3.3. Навколосуглобовий перелом, складний: іррегулярний, із поширенням на діафіз.

A3.1

A3.2

A3.3

V1.1. Неповний внутрішньосуглобовий перелом латерального виростка, сагітальний: простий, через вирізку.

V1.2. Неповний внутрішньосуглобовий перелом латерального виростка, сагітальний: простий, через поверхню, що навантажується.

V1.3. Неповний внутрішньосуглобовий перелом латерального виростка, сагітальний: уламковий.

V1.1

V1.2

V1.3

V2.1. Неповний внутрішньосуглобовий перелом медіального виростка, сагітальний: простий, через вирізку.

V2.2. Неповний внутрішньосуглобовий перелом медіального виростка, сагітальний: простий, через поверхню, що навантажується.

V2.3. Неповний внутрішньосуглобовий перелом медіального виростка, сагітальний: уламковий.

V2.1

V2.2

V2.3

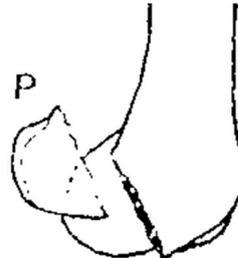
В3.1. Неповний внутрішньосуглобовий перелом, фронтальний: передньої, зовнішньої та латеральної частини виростка.

В3.2. Неповний внутрішньосуглобовий перелом, фронтальний: задньої частини одного виростка (А).

В3.2. Неповний внутрішньосуглобовий перелом, фронтальний: задніх частин обох виростків (Р).

В3.2

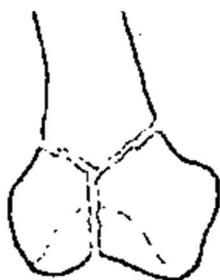

В3.3

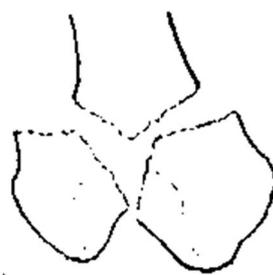
С1.1. Повний внутрішньосуглобовий перелом, метафізарний, простий: Т- чи Y-подібний із незначним зміщенням.

С1.2. Повний внутрішньосуглобовий перелом, метафізарний, простий: Т- чи Y-подібний із вираженим зміщенням.

С1.3. Повний внутрішньосуглобовий перелом, метафізарний, простий: Т-подібний епіфізарний.

С1.1

С1.2

С1.3

С2.1. Повний внутрішньосуглобовий перелом, метафізарний уламковий: інтактний клин.

С2.2. Повний внутрішньосуглобовий перелом, метафізарний уламковий: фрагментований клин.

С2.3. Повний внутрішньосуглобовий перелом, метафізарний уламковий: складний.